

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL DZŪKIJOS, KURŠIŲ NERIJOS, ŽEMAITIJOS, TAIP PAT AUKŠTAITIJOS NACIONALINIŲ PARKŲ, TRAKŲ ISTORINIO NACIONALINIO PARKO LAIKINŲJŲ NUOSTATŲ IR VIEŠVILĖS VALSTYBINIO REZERVATO NUOSTATŲ PATVIRTINIMO

1992 m. balandžio 22 d. Nr. 283

Vilnius

Vykdydama Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. balandžio 23 d. nutarimą Nr. I-1244 „Dėl Dzūkijos, Kuršių nerijos, Žemaitijos nacionalinių parkų, Trakų istorinio nacionalinio parko ir Viešvilės valstybinio rezervato įsteigimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Patvirtinti Dzūkijos, Kuršių nerijos, Žemaitijos, taip pat Aukštaitijos nacionalinių parkų, Trakų istorinio nacionalinio parko laikinuosius nuostatus ir Viešvilės valstybinio rezervato nuostatus (pridedama).

2. Pavesti Finansų ministerijai sumažinti 1494,2 tūkst. rublių Lietuvos valstybės biudžeto asignavimus 1992 metams Miškų ūkio ministerijai (nacionaliniams parkams išlaikyti) ir šias lėšas perduoti Paminklotvarkos departamentui prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (Trakų istoriniam nacionaliniam parkui išlaikyti).

3. Padaryti Lietuvos Ministrų Tarybos 1983 m. gruodžio 14 d. nutarimo Nr. 342 „Dėl valstybinių rezervatų ir draustinių Lietuvos teritorijoje“ (Žin., 1983, Nr. 36-283) priedėliuose šiuos pakeitimus:

3.1. išbraukti iš 2 priedėlio 21 punktą;

3.2. išdėstyti 2 priedėlio 33 punktą taip: „33. Ūlos 6756 Varėnos raj.; Varėnos miškų išsaugoti Dainavos lygumos urėdijos Rudnios, Zervynų kraštovaizdį su unikaliu girininkijų žemės skl. Ūlos ir jos intakų hidrografiniu kompleksu, ryškiais kopų masyvais, savitais dubakloniais, upėtakių nerštavietėmis“;

3.3. išbraukti iš 3 priedėlio 12, 17 ir 22 punktus;

3.4. išbraukti iš 5 priedėlio 1 ir 4 punktus;

3.5. išbraukti iš 7 priedėlio 1, 2, 11 ir 24 punktus;

3.6. išdėstyti 9 priedėlio 8 punktą taip:

„Merkio baseinas

8. Merkio 210,3 Merkio upė nuo valstybinės sienos iki Dzūkijos nacionalinio parko ribos išsaugoti upėtakių (167,2 km) Šalčininkų, Trakų, nerštavietes

Varėnos rajonuose; Versekos upė

nuo Versekos elektrinės užtvankos

iki žiočių (21 km) Šalčininkų, Va-

rėnos rajonuose; Pasgrindos upė

(2,5 km nuo žiočių), visa Beržupio

upė (6,2 km), visa Derežnos upė

(13,4 km) Varėnos rajone“;

3.7. išbraukti iš 9 priedėlio 10 punktą;

3.8. išbraukti iš 12 priedėlio 3 punktą.

4. Pripažinti netekusiais galios:

4.1. Aukštaitijos nacionalinio parko nuostatus, patvirtintus Lietuvos Ministrų Tarybos 1974 m. kovo 29 d. nutarimu Nr. 124 „Dėl Lietuvos TSR nacionalinio parko steigimo“ (Žin., 1974, Nr. 11-98; 1989, Nr. 33-466);

4.2. Lietuvos Ministrų Tarybos 1976 m. balandžio 30 d. nutarimą Nr. 138 „Dėl tolesnio Kuršių nerijos tvarkymo“ (Žin., 1976, Nr. 4-110);

4.3. Lietuvos Ministrų Tarybos 1979 m. liepos 29 d. nutarimą Nr. 249 „Dėl Lietuvos nacionalinio parko nuostatų papildymo“ (Žin., 1979, Nr. 20-268);

4.4. Lietuvos Ministrų Tarybos Prezidiumo einamiesiems reikalams 1981 m. gegužės 14 d. posėdžio protokolo Nr. 8 XXXVII klausimą „Dėl papildomų priemonių Kuršių nerijos apsaugai gerinti“;

4.5. Lietuvos Ministrų Tarybos 1983 m. liepos 21 d. nutarimu Nr. 195 „Dėl kai kurių Lietuvos TSR vyriausybės sprendimų gamtos apsaugos ir racionalaus gamtos išteklių naudojimo klausimais pakeitimo“ (Žin., 1983, Nr. 21-228) patvirtintų Pakeitimų, kurie daromi Lietuvos TSR vyriausybės sprendimuose, 5 ir 8 punktus;

4.6. Lietuvos Ministrų Tarybos 1986 m. balandžio 28 d. nutarimą Nr. 157 „Dėl Kuršių nerijos tvarkymo nuostatų dalinio pakeitimo“.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
MINISTRAS PIRMININKAS

G. VAGNORIUS

DZŪKIJOS NACIONALINIO PARKO LAIKINIEJI NUOSTATAI

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Dzūkijos nacionalinis parkas įsteigtas Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. balandžio 23 d. nutarimu Nr. I-1244 vertingiausioms gamtiniu ir kultūriniu požiūriu Dainavos krašto teritorijoms išsaugoti, tvarkyti ir naudoti.

2. Dzūkijos nacionalinis parkas savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija (Pagrindiniu Įstatymu), Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymu, kitais Lietuvos Respublikos įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės normatyviniais aktais bei šiais nuostatais.

Dzūkijos nacionalinio parko teritorija tvarkoma pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą šio parko planavimo schemą ir remiantis ja parengtus bei nustatytą tvarka suderintus žemėtvarkos, miškotvarkos, vandens ūkio, gyvenviečių planavimo, kaimų regeneravimo, rekreacijos, kelių bei inžinerinių komunikacijų ir kitus projektus.

3. Dzūkijos nacionalinio parko miškai, išskyrus nedidelius, įsiterpusius į žemės ūkio naudmenas, vandens telkiniai, išskyrus privatizuojamus Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka, rezervatų, rekreacinių zonų žemė yra valstybės nuosavybė.

Kitoje parko teritorijoje gali būti valstybinė ir privati žemės nuosavybė.

4. Žemė ribotam tiksliniam naudojimui asmenims grąžinama arba privatizuojama pagal patvirtintą Dzūkijos nacionalinio parko kompleksinį žemės reformos žemėtvarkos projektą.

Privatizuojamiems objektams taikomos Privatizuojamų objektų, esančių valstybės saugomose teritorijose, naudojimo privalomosios sąlygos.

5. Pagrindiniai Dzūkijos nacionalinio parko finansavimo šaltiniai yra šie:

- 5.1. Lietuvos valstybės biudžeto asignavimai;
- 5.2. pajamos iš rekreacinės, leidybinės, kultūrinės ir kitos veiklos;
- 5.3. rinkliavos už šio parko lankymą ir gamtos išteklių naudojimą;
- 5.4. savanoriški juridinių ir fizinių asmenų įnašai;
- 5.5. kitos įplaukos.

6. Dzūkijos nacionalinis parkas yra juridinis asmuo, turi antspaudą su savo pavadinimu.

DZŪKIJOS NACIONALINIO PARKO UŽDAVINIAI, FUNKCIJOS IR APSAUGOS REŽIMAS

7. Svarbiausi Dzūkijos nacionalinio parko uždaviniai yra šie:

7.1. išsaugoti ypač vertingus Dainavos krašto gamtos ir kultūros kompleksus – Nemuno–Merkio–Ūlos–Grūdų–Skroblaus santakinio upyno hidrografinį tinklą bei slėnius su būdingais floros ir jos migracijos kelių kompleksais; Dzūkijos kontinentinių kopų masyvus; Straujos ir Pakrykštės erozinius geomorfologinius kompleksus; Galvinio, Netiesų, Glyno hidrografinius kompleksus; Merkinės moreninį gūbrį; Dzūkijai būdingas pušynų bei mišriųjų eglynų biocenozes; istorinius urbanistinius Merkinės ir Liškiavos kompleksus; etnokultūrinės girinių bei panemunių dzūkų kaimų vertybes; Glyno ežero apylinkių archeologinius kompleksus; Subartonių memorialinį kraštovaizdžio kompleksą;

7.2. užtikrinti Nemuno ir Merkio santakos upyno ekologinę pusiausvyrą;

7.3. atkurti sunaikintus ir pažeistus gamtinius, kultūrinius kompleksus bei objektus;

7.4. organizuoti gamtinės aplinkos, etnokultūros paveldo ir kitus mokslinius tyrimus, nuolatinius stebėjimus, informacijos kaupimą;

7.5. puoselėti Dzūkijos kultūrinės tradicijas, propaguoti aplinkosaugos idėjas bei žinias;

- 7.6. sudaryti sąlygas pažintiniam turizmui;
- 7.7. propaguoti tradicines ūkininkavimo formas ir metodus;
- 7.8. iškelti iš parko teritorijos gamybinius objektus, teršiančius aplinką ar nesusijusius su parko veikla ir jo gyventojų interesais, arba pakeisti jų veiklos pobūdį.
8. Dzūkijos nacionalinio parko teritorija pagal gamtos ir kultūros vertybes, jų pobūdį, apsaugos formas ir panaudojimo galimybes skirstoma į šias funkcinės zonas:
 - 8.1. konservacinę – rezervatai ir draustiniai;
 - 8.2. prezervacinę (apsauginę);
 - 8.3. rekreacinę;
 - 8.4. ūkinę.
9. Dzūkijos nacionalinio parko rezervatuose, draustiniuose ir apsauginėse zonose taikomas aplinkos apsaugos įstatymuose bei rezervatų, draustinių ir apsauginių zonų nuostatuose nustatytas apsaugos režimas.
10. Bet kokia ūkinė, rekreacinė ar kita veikla neturi iš esmės keisti Dzūkijos nacionalinio parko kraštovaizdžio, teršti aplinkos, pažeisti ekologinės pusiausvyros.

Visoje parko teritorijoje draudžiama:

 - 10.1. rengti naujus naudingųjų iškasenų karjerus;
 - 10.2. plėsti ir statyti pramonės bei atliekų saugojimo ir perdirbimo įmones;
 - 10.3. tiesti naujas tranzitines komunikacijų, elektros perdavimo oro linijas;
 - 10.4. statyti stambias gyvulių, žvėrių ir paukščių fermas (ūkininkaujant reikia verstis vietiniais ištekliais);
 - 10.5. kurti naujas ūkines, iš jų ir rekreacines, įmones, statyti pastatus nesuderinus su parko valdyba;
 - 10.6. keisti reljefo formas;
 - 10.7. keisti hidrografinį tinklą, hidrologinį režimą;
 - 10.8. steigti sodininkų bendrijas, skirti sklypus individualių vasarnamių statybai;
 - 10.9. žaloti gamtos bei kultūros paminklus.
11. Keisti Dzūkijos nacionalinio parko gamtos ir kultūros paminklų aplinką; statyti gyvenamuosius namus galima tik pagal nustatytą tvarką suderintą projektą.
12. Nauji statiniai ir įrenginiai Dzūkijos nacionaliniame parke turi derėti su gamta ir kultūros paveldu. Jų statybai rekomenduojamos tradicinės statybinės medžiagos ir architektūros formos bei tūriai. Pastatų projektus derina nacionalinio parko architektas.
13. Dzūkijos nacionalinio parko teritorijai lankyti gali būti įvedami mokami leidimai.
14. Dzūkijos nacionalinio parko miškuose ūkininkaujama pagal saugomų teritorijų miškų tvarkymo nuostatus, kuriuos, suderinus su Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentu, tvirtina Miškų ūkio ministerija.

DZŪKIJOS NACIONALINIO PARKO DARBO ORGANIZAVIMAS

15. Dzūkijos nacionalinis parkas yra biudžetinė organizacija, priklausanti Miškų ūkio ministerijos reguliavimo sferai. Parkas valdo ir naudoja jam patikėtą valstybinės nuosavybės turtą.
16. Dzūkijos nacionalinio parko darbą organizuoja parko valdyba, sudaryta ir vadovaujama direktoriaus. Direktorius renkamas konkurso tvarka ir tvirtinamas miškų ūkio ministro įsakymu. Konkurso tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentas.
17. Dzūkijos nacionalinio parko valdybą sudaro mokslinių tyrimų, gamtos, kultūros paveldo apsaugos, rekreacijos organizavimo, miškų, žemės ūkio skyriai, parko inspekcija, architektūros tarnyba. Prireikęs gali būti įsteigti ir kiti skyriai.
18. Dzūkijos nacionalinio parko direktorius ir jo vadovaujama parko valdyba:
 - 18.1. įgyvendina parkui pavestus uždavinius;
 - 18.2. užtikrina nustatytą parko teritorijos apsaugos režimą;
 - 18.3. atsako už parko būklę.

19. Dzūkijos nacionalinio parko inspekcija kontroliuoja fizinių ir juridinių asmenų ūkinę (taip pat ir rekreacinę) veiklą parko teritorijoje.

20. Dzūkijos nacionalinio parko darbuotojai, vykdantys kontrolės funkcijas, tarnyboje dėvi jiems nustatytą uniformą.

21. Asmenų, nuolat gyvenančių Dzūkijos nacionalinio parko teritorijoje, švietimo, gydymo, prekybos, buitinio aptarnavimo, kultūros ir kitais socialiniais klausimais rūpinasi parko teritorijoje esančios savivaldybės.

22. Dzūkijos nacionalinio parko direktorius turi teisę įstatymų nustatyta tvarka apskūsti savivaldybių valdymo organų ir pareigūnų sprendimus, prieštaraujančius parko uždaviniams arba pažeidžiančius nustatytąjį parko apsaugos režimą. Nesutarimai sprendžiami įstatymų nustatyta tvarka.

23. Svarbiausias Dzūkijos nacionalinio parko problemas nagrinėja ir teikia pasiūlymus, kaip jas spręsti, Saugomų teritorijų mokslinė konsultacinė taryba prie Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamento ir kitos specialiosios tarybos. Gamtosaugos, paminklotvarkos, etnokultūros, architektūros klausimais parko specialistus konsultuoja ir teikia jiems metodinę pagalbą Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentas, Paminklotvarkos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Kultūros ir švietimo ministerija, Statybos ir urbanistikos ministerija, Lietuvos kultūros paveldo mokslinis centras.

24. Dzūkijos nacionalinio parko veiklą kontroliuoja valstybinės kontrolės organizacijos pagal savo kompetenciją.

DZŪKIJOS NACIONALINIO PARKO KITŲ JURIDINIŲ IR FIZINIŲ ASMENŲ TEISĖS

25. Dzūkijos nacionalinio parko valdyba turi teisę:

25.1. nustatyti parko lankymo tvarką;

25.2. teikti pasiūlymus Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir Centrinei privatizavimo komisijai dėl objektų, esančių parko teritorijoje, privatizavimo;

25.3. remdamasi parko planavimo schema, teikti pasiūlymus Lietuvos Respublikos Vyriausybei nustatyti žemės naudojimo sąlygas žemės savininkams ir naudotojams;

25.4. lengvatinėmis sąlygomis aprūpinti parko gyventojus mediena ir jos gaminiais sodyboms remontuoti.

26. Žemės savininkams ir naudotojams, ribojant jų ūkinę veiklą Dzūkijos nacionalinio parko teritorijoje, teikiamos lengvatos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka.

27. Dzūkijos nacionalinio parko teritorijoje nuolat gyvenantys asmenys turi teisę:

27.1. verstis neprieštaraujančia parko tikslams ir uždaviniams veikla;

27.2. išsinuomoti parko žemę, statinius, įrenginius ūkinei veiklai pirmumo teise;

27.3. gauti kompensacijas už paskelbtų paminklų eksponuojamų sodybų (pastatų), kuriose jie gyvena, priežiūrą bei apsaugą;

27.4. gauti leidimus miško gėrybėms rinkti pirmumo teise.

28. Juridiniai ir fiziniai asmenys, pažeidę Dzūkijos nacionalinio parko nuostatus, traukiami atsakomybėn Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

KURŠIŲ NERIJOS NACIONALINIO PARKO LAIKINIEJI NUOSTATAI

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Kuršių nerijos nacionalinis parkas įsteigtas Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. balandžio 23 d. nutarimu Nr. I-1244 vertingiausiame gamtiniame bei kultūriniame požiūriu Lietuvos pajūrio kraštovaizdžio kompleksui su unikaliu Europoje kopagūbriu ir etnokultūriniu paveldu išsaugoti, tvarkyti bei naudoti.

2. Kuršių nerijos nacionalinis parkas savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija (Pagrindiniu Įstatymu), Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymu, kitais Lietuvos Respublikos įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės normatyviniais aktais bei šiais nuostatais.

Kuršių nerijos nacionalinio parko teritorija tvarkoma pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą šio parko generalinį planą ir remiantis juo parengtus bei nustatytą tvarka suderintus miškotvarkos, žemėtvarkos, vandens ūkio, gyvenviečių planavimo, kaimų regeneravimo, rekreacijos, kelių bei inžinerinių komunikacijų ir kitus projektus.

3. Kuršių nerijos nacionalinio parko teritorijos žemė, jos gelmės, vandenys, augalija ir gyvūnija yra Lietuvos Respublikos nuosavybė.

Privatizuojamiems objektams taikomos Privatizuojamų objektų, esančių valstybės saugomose teritorijose, naudojimo privalomosios sąlygos.

4. Pagrindiniai Kuršių nerijos nacionalinio parko finansavimo šaltiniai yra šie:

- 4.1. Lietuvos valstybės biudžeto asignavimai;
- 4.2. pajamos iš rekreacinės, leidybinės, kultūrinės ir kitos veiklos;
- 4.3. rinkliavos už šio parko lankymą ir gamtos išteklių naudojimą;
- 4.4. savanoriški juridinių ir fizinių asmenų įnašai;
- 4.5. kitos įplaukos.

KURŠIŲ NERIJOS NACIONALINIO PARKO UŽDAVINIAI, FUNKCIJOS IR APSAUGOS REŽIMAS

5. Svarbiausi Kuršių nerijos nacionalinio parko uždaviniai yra šie:

5.1. išsaugoti Kuršių nerijos didįjį kopagūbrį, jo senąsias parabolines kopas ties Juodkrante, pilkąsias kopas Agilos–Naglių ruože, pustomas Parnidžio kopas, palaidotus miško dirvožemius, taip pat pajūrio ir pamario palves, kupstynės gamtinius kompleksus, apsauginį pajūrio kopagūbrį, savitą nerijos augaliją ir gyvūniją, savitą kultūros paveldą, iš jo pamario architektūros paminklus – etnografinės žvejų sodybas, senąsias vilas Nidos, Juodkrantės, Preilos, Pervalkos gyvenvietėse, memorialines vietas;

5.2. išlaikyti stabilią Kuršių nerijos ekologinę sistemą;

5.3. plėtoti gamtosaugos, paminklosaugos ir kitų sričių mokslinius tyrimus, kaupti informaciją;

5.4. propaguoti Kuršių nerijos materialinės dvasinės kultūros palikimą, gamtosaugos idėjas;

5.5. sudaryti geras gyvenimo sąlygas nuolatiniams gyventojams;

5.6. plėtoti reglamentuotą rekreacinę veiklą;

5.7. plėtoti reglamentuotą tradicinę ūkinę veiklą – miškų, žuvininkystės ūkį;

5.8. demilitarizuoti teritoriją.

6. Kuršių nerijos nacionalinio parko teritorija pagal gamtos ir kultūros vertybes, jų pobūdį, apsaugos formas ir panaudojimo galimybes skirstoma į funkcines zonas:

- 6.1. konservacinę – rezervatai ir draustiniai;
- 6.2. prezervacinę (apsauginę);
- 6.3. rekreacinę (ekstensyvaus ir intensyvaus naudojimo);
- 6.4. akvatorijas;
- 6.5. gyvenvietes.
- 7. Smiltynės rekreacinė zona, priklausanti Klaipėdos miesto teritorijai, naudojama Klaipėdos miesto gyventojų poilsiui.
- 8. Kuršių nerijos nacionalinio parko rezervatuose bet kokia veikla, nesusijusi su natūralios gamtos išsaugojimu arba atkūrimu, yra draudžiama.
- 9. Kuršių nerijos nacionalinio parko draustiniams ir apsauginėms zonoms taikomas aplinkos apsaugos įstatymuose bei draustinių ir apsauginių zonų nuostatuose nustatytas režimas.
- 10. Vykdydamas savo funkcijas, Kuršių nerijos nacionalinis parkas turi laikytis šių reikalavimų:
 - 10.1. bet kokia ūkinė (taip pat rekreacinė) ar kita veikla neturi prieštarauti konservaciniams ir prezervaciniams (apsauginiams) šio parko tikslams, iš esmės keisti jo kraštovaizdžio, teršti aplinkos, pažeisti ekologinės pusiausvyros;
 - 10.2. nauji statiniai ir įrenginiai turi derėti su gamta ir etnokultūriniu paveldu; visi pastatai statomi pagal individualius projektus, laikantis tradicinių architektūros formų bei tūrių;
 - 10.3. statybų vietos, pastatų, komunikacijų ar jų rekonstrukcijos projektai derinami įstatymų nustatyta tvarka;
 - 10.4. parko teritorija lankoma tik su leidimais, išskyrus teritoriją, priskirtą Klaipėdos miestui.
- 11. Kuršių nerijos nacionalinio parko teritorijoje neleidžiama:
 - 11.1. eksploatuoti naudingų iškasenų; nustatytą tvarka leidžiama verstis tik gintaro ir požeminių vandenų gavyba;
 - 11.2. kurti naujas pramonės, atliekų perdirbimo ir saugojimo įmones;
 - 11.3. tiesti naujas elektros perdavimo oro linijas;
 - 11.4. keisti reljefo formas;
 - 11.5. steigti sodų bendrijas, skirti sklypus individualių vasarnamių statybai;
 - 11.6. žaloti gamtos ir kultūros paminklus.
- 12. Keisti Kuršių nerijos nacionalinio parko gamtos ir kultūros paminklų aplinką leidžiama pagal nustatytą tvarka suderintą projektą.
- 13. Kuršių nerijos nacionalinio parko miškai tvarkomi pagal saugomų teritorijų miškų tvarkymo nuostatus, kuriuos, suderinus su Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentu, tvirtina Miškų ūkio ministerija.

KURŠIŲ NERIJOS NACIONALINIO PARKO DARBO ORGANIZAVIMAS

- 14. Kuršių nerijos nacionalinio parko veiklą (iki Lietuvos Respublikos administracinės-teritorinės reformos), remdamosi Neringos ir Klaipėdos miestų tarybų bei valdybų sutikimu ir daugiašale Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamento, Miškų ūkio ministerijos, Neringos miesto tarybos ir Klaipėdos miesto tarybos sutartimi, organizuoja, ir už parko būklę atsako Neringos miesto valdyba (Neringos miesto teritorijoje) ir Klaipėdos miesto valdyba (Klaipėdos miesto teritorijoje).
- 15. Neringos miesto valdyba, įgyvendindama jai pavestus Kuršių nerijos nacionalinio parko uždavinius:
 - 15.1. vykdo apsauginę, atkuriamąją, kultūrinę, švietėjišką ir rekreacinę veiklą;
 - 15.2. užtikrina nustatytą parko teritorijos apsaugos režimą;
 - 15.3. organizuoja mokslinius tyrimus.
- 16. Kuršių nerijos nacionalinio parko miškų ūkį tvarko Kuršių nerijos nacionalinio parko urėdija. Urėdijos įstatus tvirtina ir urėdą skiria Miškų ūkio ministerija.

17. Svarbiausias Neringos miesto valdybai iškilusias Kuršių nerijos nacionalinio parko problemas nagrinėja ir teikia pasiūlymus, kaip jas spręsti, Saugomų teritorijų mokslinė konsultacinė taryba prie Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamento ir kitos specialios tarybos. Gamtosaugos, paminklotvarkos, etnokultūros, architektūros klausimais parko specialistus konsultuoja ir teikia jiems metodinę pagalbą Lietuvos respublikos aplinkos apsaugos departamentas, Paminklotvarkos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Miškų ūkio ministerija, Kultūros ir švietimo ministerija, Statybos ir urbanistikos ministerija, Lietuvos kultūros paveldo mokslinis centras.

18. Kuršių nerijos nacionalinio parko gamtos išteklių naudojimą reguliuoja ir kontroliuoja Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentas ir Miškų ūkio ministerija įstatymų nustatyta tvarka.

19. Kuršių nerijos nacionalinio parko darbuotojai, kuriems pagal tarnybines pareigas suteiktos kontrolės teisės, tarnyboje dėvi jiems nustatytą uniformą.

NERINGOS IR KLAIPĖDOS MIESTŲ VALDYBŲ, KITŲ JURIDINIŲ IR FIZINIŲ ASMENŲ TEISĖS

20. Neringos miesto valdyba turi teisę Neringos miesto tarybos nustatyta tvarka išduoti leidimus lankyti Kuršių nerijos nacionalinį parką.

21. Neringos ir Klaipėdos miestų valdybos, organizuodamos Kuršių nacionalinio parko veiklą savo administracinėse zonose, turi teisę:

21.1. išnuomoti statinius bei gamybos priemones juridiniams ir fiziniams asmenims rekreacinei, ūkinei ir kitai veiklai, neprieštaraujančiai šio parko tikslams ir uždaviniams, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka;

21.2. teikti pasiūlymus Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir Centrinei privatizavimo komisijai dėl objektų, esančių parko teritorijoje, privatizavimo;

21.3. remdamosi parko generaliniu planu, teikti pasiūlymus Lietuvos Respublikos Vyriausybei nustatyti žemės naudojimo sąlygas žemės savininkams ir naudotojams.

22. Kuršių nerijos nacionalinio parko naudotojams, ribojant jų ūkinę veiklą, teikiamos lengvatos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka.

23. Kuršių nerijos nacionalinio parko teritorijoje gyvenantys asmenys turi teisę:

23.1. verstis neprieštaraujančia šio parko tikslams ir uždaviniams veikla;

23.2. gauti kompensacijas už paskelbtų paminklų ir eksponuojamų sodybų (pastatų), kuriose jie gyvena, priežiūrą bei apsaugą Neringos miesto tarybos nustatyta tvarka.

24. Juridiniai ir fiziniai asmenys, pažeidę Kuršių nerijos nacionalinio parko nuostatus, traukiami atsakomybėn Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

ŽEMAITIJOS NACIONALINIO PARKO LAIKINIEJI NUOSTATAI

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Žemaitijos nacionalinis parkas įsteigtas Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. balandžio 23 d. nutarimu Nr. I-1244 vertingiausioms gamtiniu bei kultūriniu požiūriu Žemaitijos teritorijoms išsaugoti, tvarkyti ir naudoti.

2. Žemaitijos nacionalinis parkas savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija (Pagrindiniu Įstatymu), Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymu, kitais Lietuvos Respublikos įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės normatyviniais aktais bei šiais nuostatais.

Žemaitijos nacionalinio parko teritorija tvarkoma pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą šio parko planavimo schemą ir remiantis ja parengtus bei nustatytą tvarka suderintus žemėtvarkos, miškotvarkos, vandens ūkio, gyvenviečių planavimo, kaimų regeneravimo, rekreacijos, kelių bei inžinerinių komunikacijų ir kitus projektus.

3. Žemaitijos nacionalinio parko miškai, išskyrus nedidelius, įsiterpusius į žemės ūkio naudmenas, vandens telkiniai, išskyrus privatizuojamus Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka, rezervatų, rekreacinių zonų žemė yra valstybės nuosavybė.

Kitoje parko teritorijoje gali būti valstybinė ir privati žemės nuosavybė.

4. Žemė ribotam tiksliniam naudojimui asmenims grąžinama arba privatizuojama pagal patvirtintą Žemaitijos nacionalinio parko kompleksinį žemės reformos žemėtvarkos projektą.

Privatizuojamiems objektams taikomos Privatizuojamų objektų, esančių valstybės saugomose teritorijose, naudojimo privalomosios sąlygos.

5. Pagrindiniai Žemaitijos nacionalinio parko finansavimo šaltiniai yra šie:

- 5.1. Lietuvos valstybės biudžeto asignavimai;
- 5.2. pajamos iš rekreacinės, leidybinės, kultūrinės ir kitos veiklos;
- 5.3. rinkliavos už šio parko lankymą ir gamtos išteklių naudojimą;
- 5.4. savanoriški fizinių ir juridinių asmenų įnašai;
- 5.5. kitos įplaukos.

6. Žemaitijos nacionalinis parkas yra juridinis asmuo, turi antspaudą su savo pavadinimu.

ŽEMAITIJOS NACIONALINIO PARKO UŽDAVINIAI, FUNKCIJOS IR APSAUGOS REŽIMAS

7. Svarbiausi Žemaitijos nacionalinio parko uždaviniai yra šie:

7.1. išsaugoti didžiausią Žemaitijoje Platelių ežerą ir jo apylinkes, Laumalenkos, Babrungo hidrografinius kompleksus, Šarnelės, Mikytų, Varduvos, Medsėdžių, Liepijos geomorfologinius kompleksus, būdingus Vakarų Lietuvai miškus (Plokštinės, Paplatelės), Uošnos, Siberijos, Juodupio pelkes su retomis augalų ir gyvūnų rūšimis, Šventorkalnio archeologinę zoną su piliaviete, Gegrenų, Pučkorių, Šarnelės piliakalnių, Beržoro, Platelių, Žemaičių Kalvarijos urbanistinius kompleksus, Pamedinčių, Pučkorių, Stirbaičių, Visvainių etnografinius kaimus, žemaičių tautodailės paminklus (koplytėles ir koplytstulpius);

7.2. užtikrinti Platelių ežeryno ekologinę pusiausvyrą;

7.3. atkurti sunaikintus ir pažeistus gamtinius, kultūrinius kompleksus bei objektus;

7.4. organizuoti gamtinės aplinkos, etnokultūros paveldo ir kitus mokslinius tyrimus, nuolatinius stebėjimus, kaupti informaciją;

7.5. puoselėti Žemaitijos kultūrines tradicijas, propaguoti aplinkosaugos idėjas bei žinias;

- 7.6. sudaryti sąlygas pažintiniam turizmui;
- 7.7. propaguoti tradicines ūkininkavimo formas ir metodus;
- 7.8. iškelti iš parko teritorijos gamybinius objektus, teršiančius aplinką ar nesusijusius su parko veikla ir jo gyventojų interesais, arba pakeisti jų veiklos pobūdį.
8. Žemaitijos nacionalinio parko teritorija pagal gamtos ir kultūros vertybes, jų pobūdį, apsaugos formas ir panaudojimo galimybes skirstoma į šias funkcinės zonas:
 - 8.1. konservacinę – rezervatai ir draustiniai;
 - 8.2. prezervacinę (apsauginę);
 - 8.3. rekreacinę;
 - 8.4. ūkinę.
9. Žemaitijos nacionalinio parko rezervatuose, draustiniuose ir apsauginėse zonose taikomas aplinkos apsaugos įstatymuose bei rezervatų, draustinių ir apsauginių zonų nuostatuose nustatytas apsaugos režimas.
10. Bet kokia ūkinė, rekreacinė ar kita veikla neturi iš esmės keisti Žemaitijos nacionalinio parko kraštovaizdžio, teršti aplinkos, pažeisti ekologinės pusiausvyros.

Visoje parko teritorijoje draudžiama:

 - 10.1. rengti naujus naudingųjų iškasenų karjerus;
 - 10.2. plėsti ir statyti pramonės bei atliekų saugojimo ir perdirbimo įmones;
 - 10.3. tiesti naujas tranzitines komunikacijų, elektros perdavimo oro linijas;
 - 10.4. statyti stambias gyvulių, žvėrių ir paukščių fermas (ūkininkaujantys turi verstis vietiniais ištekliais);
 - 10.5. kurti naujas ūkines, iš jų ir rekreacines, įmones, statyti pastatus nesuderinus su parko valdyba;
 - 10.6. keisti reljefo formas;
 - 10.7. keisti hidrografinį tinklą, hidrologinį režimą;
 - 10.8. steigti sodininkų bendrijas, skirti sklypus individualių vasarnamių statybai;
 - 10.9. žaloti gamtos bei kultūros paminklus.
11. Keisti Žemaitijos nacionalinio parko gamtos ir kultūros paminklų aplinką, statyti gyvenamuosius namus leidžiama tik pagal nustatytą tvarką suderintą projektą.
12. Nauji statiniai ir įrenginiai Žemaitijos nacionaliniame parke turi derėti su gamta ir kultūros paveldu. Jų statybai rekomenduojamos tradicinės statybinės medžiagos ir architektūros formos bei tūriai. Pastatų projektus derina nacionalinio parko architektas.
13. Žemaitijos nacionalinio parko teritorijai lankyti gali būti įvedami mokami leidimai.
14. Žemaitijos nacionalinio parko miškuose ūkininkaujama pagal saugomų teritorijų miškų tvarkymo nuostatus, kuriuos, suderinus su Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentu, tvirtina Miškų ūkio ministerija.

ŽEMAITIJOS NACIONALINIO PARKO DARBO ORGANIZAVIMAS

15. Žemaitijos nacionalinis parkas yra biudžetinė organizacija, priklausanti Miškų ūkio ministerijos reguliavimo sferai. Parkas valdo ir naudoja jam patikėtą valstybinės nuosavybės turtą.
16. Žemaitijos nacionalinio parko darbą organizuoja parko valdyba, sudaryta ir vadovaujama direktoriaus. Direktorius renkamas konkurso tvarka ir tvirtinamas miškų ūkio ministro įsakymu. Konkurso tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentas.
17. Žemaitijos nacionalinio parko valdybą sudaro mokslinių tyrimų, gamtos apsaugos, kultūros paveldo apsaugos, rekreacijos organizavimo, miškų ūkio, žemės ūkio skyriai, parko inspekcija, architektūros tarnyba. Prireikus gali būti įsteigti ir kiti skyriai.
18. Žemaitijos nacionalinio parko valdyba:
 - 18.1. įgyvendina parkui pavestus uždavinius;
 - 18.2. užtikrina nustatytą parko teritorijos apsaugos režimą;
 - 18.3. atsako už parko būklę.

19. Žemaitijos nacionalinio parko inspekcija kontroliuoja fizinių ir juridinių asmenų ūkinę (taip pat ir rekreacinę) veiklą parko teritorijoje.

20. Žemaitijos nacionalinio parko darbuotojai, vykdantys kontrolės funkcijas, tarnyboje dėvi jiems nustatytą uniformą.

21. Asmenų, nuolat gyvenančių Žemaitijos nacionalinio parko teritorijoje, švietimo, gydymo, prekybos, buitinio aptarnavimo, kultūros ir kitais socialiniais reikalais rūpinasi parko teritorijoje esančios savivaldybės.

22. Žemaitijos nacionalinio parko direktorius turi teisę įstatymų nustatyta tvarka apskūsti savivaldybių valdymo organų ir pareigūnų sprendimus, prieštaraujančius parko uždaviniams ir tikslams arba pažeidžiančius nustatytą parko teritorijos apsaugos režimą. Nesutarimai sprendžiami įstatymų nustatyta tvarka.

23. Svarbiausias Žemaitijos nacionalinio parko problemas nagrinėja ir teikia pasiūlymus, kaip jas spręsti, Saugomų teritorijų mokslinė konsultacinė taryba prie Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamento ir kitos specialios tarybos. Gamtosaugos, paminklotvarkos, etnokultūros, architektūros klausimais parko specialistus konsultuoja ir teikia jiems metodinę pagalbą Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentas, Paminklotvarkos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Kultūros ir švietimo ministerija, Statybos ir urbanistikos ministerija, Lietuvos kultūros paveldo mokslinis centras.

24. Žemaitijos nacionalinio parko veiklą kontroliuoja valstybinės kontrolės organizacijos pagal savo kompetenciją.

ŽEMAITIJOS NACIONALINIO PARKO, KITŲ JURIDINIŲ IR FIZINIŲ ASMENŲ TEISĖS

25. Žemaitijos nacionalinio parko valdyba turi teisę:

25.1. nustatyti parko lankymo tvarką;

25.2. teikti pasiūlymus Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir Centrinei privatizavimo komisijai dėl objektų, esančių parko teritorijoje, privatizavimo;

25.3. remdamasi parko planavimo schema, teikti pasiūlymus Lietuvos Respublikos Vyriausybei nustatyti žemės naudojimo sąlygas žemės savininkams ir naudotojams;

25.4. lengvatinėmis sąlygomis aprūpinti parko gyventojus mediena ir jos gaminiais sodyboms remontuoti.

26. Žemės savininkams ir naudotojams, ribojant jų ūkinę veiklą Žemaitijos nacionalinio parko teritorijoje, teikiamos lengvatos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka.

27. Žemaitijos nacionalinio parko teritorijoje nuolat gyvenantys asmenys turi teisę:

27.1. verstis neprieštaraujančia parko tikslams ir uždaviniams veikla;

27.2. išsinuomoti parko žemę, statinius, įrenginius ūkinei veiklai pirmumo teise;

27.3. gauti kompensacijas už paskelbtų paminklų eksponuojamų sodybų (pastatų), kuriose jie gyvena, priežiūrą bei apsaugą;

27.4. gauti leidimus miško gėrybėms rinkti pirmumo teise.

28. Juridiniai ir fiziniai asmenys, pažeidę Žemaitijos nacionalinio parko nuostatus, traukiami atsakomybėn Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

AUKŠTAITIJOS NACIONALINIO PARKO LAIKINIEJI NUOSTATAI

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Aukštaitijos nacionalinis parkas įsteigtas Lietuvos Ministrų Tarybos 1974 m. kovo 29 d. nutarimu Nr. 124 vertingiausiems gamtiniu ir kultūriniu požiūriu Aukštaitijos kraštovaizdžio kompleksams išsaugoti, tvarkyti ir naudoti.

2. Aukštaitijos nacionalinis parkas savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija (Pagrindiniu Įstatymu), Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymu, kitais Lietuvos Respublikos įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės normatyviniais aktais bei šiais nuostatais.

Aukštaitijos nacionalinio parko teritorija tvarkoma pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą šio parko planavimo schemą ir remiantis ja parengtus bei nustatytą tvarka suderintus žemėtvarkos, miškotvarkos, vandens ūkio, gyvenviečių planavimo, kaimų regeneravimo, rekreacijos, kelių bei inžinerinių komunikacijų ir kitus projektus.

3. Aukštaitijos nacionalinio parko miškai, išskyrus nedidelius, įsiterpusius į žemės ūkio naudmenas, vandens telkiniai, išskyrus privatizuojamus Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka, rezervatų, rekreacinių zonų žemė yra valstybės nuosavybė.

Kitoje parko teritorijoje gali būti valstybinė ir privati žemės nuosavybė.

4. Žemė ribotam tiksliniam naudojimui asmenims grąžinama arba privatizuojama pagal patvirtintą Aukštaitijos nacionalinio parko kompleksinę žemės reformos žemėtvarkos projektą.

Privatizuojamiems objektams taikomos Privatizuojamų objektų, esančių valstybės saugomose teritorijose, naudojimo privalomosios sąlygos.

5. Pagrindiniai Aukštaitijos nacionalinio parko finansavimo šaltiniai yra šie:

- 5.1. Lietuvos valstybės biudžeto asignavimai;
- 5.2. pajamos iš rekreacinės, leidybinės, kultūrinės ir kitos veiklos;
- 5.3. rinkliavos už šio parko lankymą ir gamtos išteklių naudojimą;
- 5.4. savanoriški juridinių ir fizinių asmenų įnašai;
- 5.5. kitos įplaukos.

6. Aukštaitijos nacionalinis parkas yra juridinis asmuo, turi antspaudą su savo pavadinimu.

AUKŠTAITIJOS NACIONALINIO PARKO UŽDAVINIAI, FUNKCIJOS IR APSAUGOS REŽIMAS

7. Svarbiausi Aukštaitijos nacionalinio parko uždaviniai yra šie:

7.1. išsaugoti rytinę Aukštaičių aukštumos dalį su Kirdeikių, Šiliniškių, Rypelialaukio kalvagūbrių, Pakaso–Ūkojo–Alksno–Lūšių, Almajo–Linkmeno–Asalnų, Baluošo–Dringio, Šakarvų–Žeimenio dubaklonių ir palei juos plytinčių terasinių lygumų reljefo kompleksais, Žeimenos aukštupio hidrografinį kompleksą su Ginučių ežerynu bei jo tiesioginiais intakais – Kiaunos, Luknelės, Šventelės upeliais, Ažvinčių, Minčios girias, Linkmenų, Palūšės, Kaltanėnų miškus, Ginučių Ažuolyną bei Šuminų kadagyną, savitas augalų ir gyvūnų bendrijas bei retas rūšis, Šiaurės Rytų Lietuvos XIII–XV a. gynybinės linijos Šiliniškių kalvagūbryje liekanas su Taurapilio, Ginučių, Puziniškio ir kitais piliakalniais, Minčios, Vyžų, Šakarvos, Palūšės, Kaltanėnų ir kitus parko teritorijoje esančius pilkapynus bei akmens amžiaus gyvenvietes, etnografinius Antrųjų Varniškių, Vaišnoriškių, Šuminų, Benediktavo (Maknių) kaimus bei kitus išlaikiusius etnografinius bruožus kaimus, Palūšės, Kaltanėnų bažnyčių ansamblius, Kiškių palivarką, Minčios, Stripeikių,

Ginučių, Gaveikėnų, Pakretuonės, Šilinės vandens malūnus, Varniškių liepas, Trainiškių Ažuolą, Obelių Rago kadagius ir kitus parko teritorijoje esančius gamtos ir kultūros paminklus;

7.2. užtikrinti Žeimenos aukštupio ežero ekologinę pusiausvyrą;

7.3. atkurti sunaikintus ir pažeistus gamtinius, kultūrinius kompleksus bei objektus;

7.4. organizuoti gamtinės aplinkos, etnokultūros paveldo ir kitus mokslinius tyrimus, nuolatinius stebėjimus, informacijos kaupimą;

7.5. puoselėti Aukštaitijos kultūrinės tradicijas, propaguoti aplinkosaugos idėjas bei žinias;

7.6. sudaryti sąlygas pažintiniam turizmui;

7.7. propaguoti tradicinės ūkininkavimo formas ir metodus;

7.8. iškelti iš parko teritorijos gamybinius objektus, teršiančius aplinką ar nesusijusius su parko veikla ir jo gyventojų interesais, arba pakeisti jų veiklos pobūdį.

8. Aukštaitijos nacionalinio parko teritorija pagal gamtos ir kultūros vertybes, jų pobūdį, apsaugos formas ir panaudojimo galimybes skirstoma į funkcines zonas:

8.1. konservacinę – rezervatai ir draustiniai;

8.2. prezervacinę (apsauginę);

8.3. rekreacinę;

8.4. ūkinę.

9. Aukštaitijos nacionalinio parko rezervatuose, draustiniuose ir apsauginėse zonose taikomas aplinkos apsaugos įstatymuose bei rezervatų, draustinių ir apsauginių zonų nuostatuose nustatytas apsaugos režimas.

10. Bet kokia ūkinė, rekreacinė ar kita veikla neturi iš esmės keisti Aukštaitijos nacionalinio parko kraštovaizdžio, teršti aplinkos, pažeisti ekologinės pusiausvyros.

Visoje parko teritorijoje draudžiama:

10.1. rengti naujus naudingųjų iškasenų karjerus;

10.2. plėsti ir statyti pramonės bei atliekų saugojimo ir perdirbimo įmones;

10.3. tiesti naujas tranzitines komunikacijų, elektros perdavimo oro linijas;

10.4. statyti stambias gyvulių, žvėrių ir paukščių fermas (ūkininkaujantys turi verstis vietiniais ištekliais);

10.5. kurti naujas ūkines, iš jų ir rekreacines, įmones, statyti pastatus, nesuderinus su parko valdyba;

10.6. keisti reljefo formas;

10.7. keisti hidrografinį tinklą, hidrologinį režimą;

10.8. steigti sodininkų bendrijas, skirti sklypus individualių vasarnamių statybai;

10.9. žaloti gamtos bei kultūros paminklus.

11. Keisti Aukštaitijos nacionalinio parko gamtos ar kultūros paminklų aplinką, statyti gyvenamuosius namus galima tik pagal nustatytą tvarką suderintą projektą.

12. Nauji statiniai ir įrenginiai Aukštaitijos nacionalinio parko teritorijoje turi derėti su gamta bei kultūros paveldu. Jų statybai rekomenduojamos tradicinės statybinės medžiagos ir architektūros formos bei tūriai. Pastatų projektus derina nacionalinio parko architektas.

13. Aukštaitijos nacionalinio parko teritorijai lankyti gali būti įvedami mokami leidimai.

14. Aukštaitijos nacionalinio parko miškuose ūkininkaujama pagal saugomų teritorijų miškų tvarkymo nuostatus, kuriuos, suderinus su Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentu, tvirtina Miškų ūkio ministerija.

AUKŠTAITIJOS NACIONALINIO PARKO DARBO ORGANIZAVIMAS

15. Aukštaitijos nacionalinis parkas yra biudžetinė organizacija, priklausanti Miškų ūkio ministerijos reguliavimo sferai. Parkas valdo ir naudoja jam patikėtą valstybinės nuosavybės turtą.

16. Aukštaitijos nacionalinio parko darbą organizuoja jo valdyba, sudaryta ir vadovaujama direktoriaus. Direktorių renkamas konkurso tvarka ir tvirtinamas miškų ūkio ministro įsakymu. Konkurso tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentas.

17. Aukštaitijos nacionalinio parko valdybą sudaro mokslinių tyrimų, gamtos apsaugos, kultūros paveldo apsaugos, rekreacijos organizavimo, miškų ūkio, žemės ūkio skyriai, parko inspekcija, architektūros tarnyba. Prireikus gali būti įsteigti ir kiti skyriai.

18. Aukštaitijos nacionalinio parko valdyba:

18.1. įgyvendina parkui pavestus uždavinius;

18.2. užtikrina nustatytą parko teritorijos apsaugos režimą;

18.3. atsako už parko būklę.

19. Aukštaitijos nacionalinio parko inspekcija kontroliuoja fizinių ir juridinių asmenų ūkinę (taip pat ir rekreacinę) veiklą parko teritorijoje.

20. Aukštaitijos nacionalinio parko darbuotojai, vykdantys kontrolės funkcijas, tarnyboje dėvi jiems nustatytą uniformą.

21. Asmenų, nuolat gyvenančių Aukštaitijos nacionalinio parko teritorijoje, švietimo, gydymo, prekybos, buitinio aptarnavimo, kultūros ir kitais socialiniais reikalais rūpinasi parko teritorijoje esančios savivaldybės.

22. Aukštaitijos nacionalinio parko direktorius turi teisę įstatymų nustatyta tvarka apskūsti savivaldybių valdymo organų ir pareigūnų sprendimus, prieštaraujančius parko tikslams ir uždaviniams arba pažeidžiančius nustatytą parko apsaugos režimą. Nesutarimai sprendžiami įstatymų nustatyta tvarka.

23. Svarbiausias Aukštaitijos nacionalinio parko problemas nagrinėja ir teikia pasiūlymus, kaip jas spręsti, Saugomų teritorijų mokslinė konsultacinė taryba prie Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamento ir kitos specialios tarybos. Gamtosaugos, paminklotvarkos, etnokultūros, architektūros klausimais parko specialistus konsultuoja ir teikia jiems metodinę pagalbą Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentas, Paminklotvarkos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Kultūros ir švietimo ministerija, Statybos ir urbanistikos ministerija, Lietuvos kultūros paveldo mokslinis centras.

24. Aukštaitijos nacionalinio parko veiklą kontroliuoja valstybinės kontrolės organizacijos pagal savo kompetenciją.

AUKŠTAITIJOS NACIONALINIO PARKO, KITŲ JURIDINIŲ IR FIZINIŲ ASMENŲ TEISĖS

25. Aukštaitijos nacionalinio parko valdyba turi teisę:

25.1. nustatyti parko lankymo tvarką;

25.2. teikti pasiūlymus Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir Centrinei privatizavimo komisijai dėl objektų, esančių parko teritorijoje, privatizavimo;

25.3. remdamasi parko planavimo schema, teikti pasiūlymus Lietuvos Respublikos Vyriausybei nustatyti žemės naudojimo sąlygas žemės savininkams ir naudotojams;

25.4. lengvatinėmis sąlygomis aprūpinti parko gyventojus mediena ir jos gaminiais sodyboms remontuoti.

26. Žemės savininkams ir naudotojams, ribojant jų ūkinę veiklą Aukštaitijos nacionalinio parko teritorijoje, teikiamos lengvatos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka.

27. Aukštaitijos nacionalinio parko teritorijoje nuolat gyvenantys asmenys turi teisę:

27.1. verstis veikla, neprieštaraujančia parko tikslams ir uždaviniams;

27.2. išsinuomoti parko žemę, statinius, įrenginius ūkinei veiklai pirmumo teise;

27.3. gauti kompensacijas už paskelbtų paminklų eksponuojamų sodybų (pastatų), kuriose jie gyvena, priežiūrą bei apsaugą;

27.4. gauti leidimus miško gėrybėms rinkti pirmumo teise.

28. Juridiniai ir fiziniai asmenys, pažeidę Aukštaitijos nacionalinio parko nuostatus, traukiami atsakomybėn Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

TRAKŲ ISTORINIO NACIONALINIO PARKO LAIKINIEJI NUOSTATAI

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Trakų istorinis nacionalinis parkas (toliau vadinama – Trakų parkas) įsteigtas Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. balandžio 23 d. nutarimu Nr. I-1244 vertingam kultūriniu bei gamtiniu požiūriu Trakų ežero kraštovaizdžio kompleksui su Trakų pilimi, etnokultūriniu paveldu išsaugoti, tvarkyti bei naudoti.

2. Trakų parkas yra biudžetinė organizacija, priklausanti Paminklotvarkos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės reguliavimo sferai. Parkas valdo ir naudoja jam patikėtą valstybinės nuosavybės turtą.

3. Trakų parkas savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija (Pagrindiniu Įstatymu), Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymu, kitais Lietuvos Respublikos įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės normatyviniais aktais bei šiais nuostatais.

Trakų parko teritorija tvarkoma pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą šio parko planavimo schemą ir ja remiantis parengtus ir nustatytą tvarka suderintus žemėtvarkos, miškotvarkos, vandens ūkio, gyvenviečių planavimo, kaimų regeneravimo, rekreacijos, kelių bei inžinerinių komunikacijų ir kitus projektus.

4. Trakų parko teritorijos miškai, išskyrus nedidelius, įsiterpusius į žemės ūkio naudmenas, vandens telkiniai, išskyrus privatizuojamus Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka, rezervatų, rekreacinių zonų žemė yra valstybės nuosavybė.

Kitoje parko teritorijoje gali būti valstybinė ir privati žemės nuosavybė.

5. Žemė ribotam tiksliniam naudojimui asmenims grąžinama arba privatizuojama pagal patvirtintą Trakų parko kompleksinį žemės reformos žemėtvarkos projektą.

Privatizuojamiems objektams taikomos Privatizuojamų objektų, esančių valstybės saugomose teritorijose, naudojimo privalomosios sąlygos.

6. Pagrindiniai Trakų parko finansavimo šaltiniai yra šie:

- 6.1. Lietuvos valstybės biudžeto asignavimai;
- 6.2. pajamos iš rekreacinės, leidybinės, kultūrinės ir kitos veiklos;
- 6.3. savanoriški fizinių ir juridinių asmenų įnašai;
- 6.4. kitos įplaukos.

7. Trakų parkas yra juridinis asmuo, turi antspaudą su savo pavadinimu.

TRAKŲ PARKO UŽDAVINIAI, FUNKCIJOS IR APSAUGOS REŽIMAS

8. Svarbiausi Trakų parko uždaviniai yra šie:

8.1. išsaugoti Trakų salos ir pusiasalio pilių, Senųjų Trakų piliavietės ir senovės gyvenvietės istorinius archeologinius kompleksus, Trakų senamiesčio planinę erdvinę struktūrą, Daniliškių, Senųjų Trakų etnografinius, Galvės, Akmenos, Bražuolės hidrografinius, Varnikų miško, Ilgelio bei Plomėnų pelkių kompleksus;

8.2. išlaikyti stabilią ekologinę sistemą;

8.3. atkurti sunaikintus ir pažeistus kultūrinius, gamtinius kompleksus ir objektus;

8.4. organizuoti mokslinius tyrimus gamtosaugos, paminklosaugos ir kitose srityse, kaupti informaciją;

8.5. propaguoti Trakų apylinkių materialinį dvasinį kultūros palikimą, gamtosaugos idėjas;

8.6. sudaryti sąlygas pažintiniam turizmui;

8.7. remti tradicinę ekologiškai patikimą ūkinę veiklą;

8.8. iškelti iš parko teritorijos gamybinius objektus, teršiančius aplinką ar nesusijusius su parko veikla ir jo gyventojų interesais, arba pakeisti jų veiklos pobūdį.

9. Trakų parko teritorija pagal gamtos ir kultūros vertybes, jų pobūdį, apsaugos formas ir panaudojimo galimybes skirstoma į funkcines zonas:

9.1. konservacinę – rezervatai (Trakų salos ir pusiasalio bei Senujų Trakų piliavietės) ir draustiniai (Kudrionių kraštovaizdžio, Akmenos, Galvės ežerų, Bražuolės hidrografiniai, Varnikų botaninis, zoologinis, Plomėnų ornitologinis, Trakų senamiesčio urbanistinis, Varnikėlių, Serapiniškių, Senujų Trakų etnografiniai, Užutrakio kraštovaizdžio architektūros);

9.2. prezervacinę (apsauginę) – apsauginiai miškai;

9.3. rekreacinę;

9.4. ūkinę ir gyvenamąją.

10. Trakų parko rezervatuose vykdomi architektūrinių, archeologinių kompleksų tyrimo, konservavimo ir restauravimo darbai, formuojama ekspozicija (rezervato lankymo tvarką nustato Paminklotvarkos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės kartu su Kultūros ir švietimo ministerija).

11. Trakų parko draustiniuose ir apsauginėse zonose taikomas aplinkos apsaugos įstatymuose bei draustinių ir apsauginių zonų nuostatuose nustatytas režimas.

12. Trakų parkas turi istorinę apsauginę (buferinę) zoną, kuriai taikomas parko ūkinės zonos režimas.

13. Bet kokia ūkinė, rekreacinė ar kita veikla neturi iš esmės keisti Trakų parko kraštovaizdžio, teršti aplinkos, pažeisti ekologinės pusiausvyros.

Visoje parko teritorijoje draudžiama:

13.1. rengti naujus naudingųjų iškasenų karjerus;

13.2. plėsti ir statyti naujas pramonės bei atliekų saugojimo ir perdirbimo įmones;

13.3. tiesti naujas tranzitines komunikacijų, elektros perdavimo oro linijas;

13.4. statyti naujas stambias gyvulių, žvėrių ir paukščių fermas (ūkininkaujantys turi verstis vietiniais ištekliais);

13.5. kurti naujas ūkines, iš jų ir rekreacines, įmones, statyti pastatus, nesuderinus su Trakų parko valdyba;

13.6. keisti reljefo formas;

13.7. keisti hidrografinį tinklą, hidrologinį režimą;

13.8. steigti sodininkų bendrijas, skirti sklypus individualių vasarnamių statybai;

13.9. žaloti gamtos ir kultūros paminklus.

14. Keisti Trakų parko gamtos ir kultūros paminklų aplinką leidžiama tik pagal nustatytą tvarką suderintą projektą.

15. Nauji statiniai ir įrenginiai Trakų parko teritorijoje turi derėti su gamta ir kultūros paveldu. Jų statybai rekomenduojamos tradicinės statybinės medžiagos ir architektūros formos bei tūriai. Pastatų projektus derina Trakų parko architektas.

16. Trakų parko miškuose ūkininkaujama pagal saugomų teritorijų miškų tvarkymo nuostatus, kuriuos, suderinus su Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentu, tvirtina Miškų ūkio ministerija.

TRAKŲ PARKO DARBO ORGANIZAVIMAS

17. Trakų parko darbą organizuoja parko valdyba, sudaryta ir vadovaujama direktoriaus. Direktorius renkamas konkurso tvarka ir tvirtinamas Paminklotvarkos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus įsakymu. Konkurso tvarką nustato Paminklotvarkos departamentas ir Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentas.

18. Trakų parko valdybą sudaro mokslinių tyrimų, kultūros paveldo, gamtos apsaugos, rekreacijos organizavimo, miškų ir žemės ūkio skyriai, parko inspekcija, architektūros tarnyba. Prireikus gali būti įsteigti ir kiti skyriai.

19. Trakų parko direktorius ir jo vadovaujama valdyba:

- 19.1. įgyvendina parkui pavestus uždavinius;
- 19.2. užtikrina nustatytą parko teritorijos apsaugos režimą;
- 19.3. atsako už parko būklę.
- 20. Trakų parko inspekcija kontroliuoja fizinių ir juridinių asmenų ūkinę (taip pat ir rekreacinę) veiklą parko teritorijoje ir jo apsauginėje zonoje.
- 21. Trakų parko darbuotojai, vykdantys kontrolės funkcijas, tarnyboje dėvi jiems nustatytą uniformą.
- 22. Asmenų, nuolat gyvenančių Trakų parko teritorijoje, švietimo, gydymo, prekybos, buitinio aptarnavimo, kultūros ir kitais socialiniais reikalais rūpinasi parko teritorijoje esančios savivaldybės.
- 23. Trakų parko direktorius turi teisę įstatymų nustatyta tvarka apskūsti savivaldybių valdymo organų ir pareigūnų sprendimus, prieštaraujančius parko uždaviniams arba pažeidžiančius nustatytąjį parko apsaugos režimą. Nesutarimai sprendžiami įstatymų nustatyta tvarka.
- 24. Svarbiausias Trakų parko problemas nagrinėja ir teikia pasiūlymus, kaip jas spręsti, mokslinė konsultacinė taryba prie Paminklotvarkos departamento ir kitos specialios tarybos. Gamtosaugos, paminklotvarkos, etnokultūros, architektūros klausimais parko specialistus konsultuoja ir teikia jiems metodinę pagalbą Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentas, Miškų ūkio ministerija, Kultūros ir švietimo ministerija, Statybos ir urbanistikos ministerija, Lietuvos kultūros paveldo mokslinis centras.
- 25. Trakų parko veiklą kontroliuoja valstybinės kontrolės organizacijos pagal savo kompetenciją.

TRAKŲ PARKO, KITŲ JURIDINIŲ IR FIZINIŲ ASMENŲ TEISĖS

- 26. Trakų parko valdyba turi teisę:
 - 26.1. nustatyti parko lankymo tvarką;
 - 26.2. teikti pasiūlymus Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir Centrinei privatizavimo komisijai dėl objektų, esančių parko teritorijoje, privatizavimo;
 - 26.3. remdamasi parko planavimo schema, teikti pasiūlymus Lietuvos Respublikos Vyriausybei nustatyti žemės naudojimo sąlygas žemės savininkams ir naudotojams.
 - 27. Žemės savininkams ir naudotojams, ribojant jų ūkinę veiklą Trakų parko teritorijoje, teikiamos lengvatos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka.
 - 28. Trakų parko teritorijoje nuolat gyvenantys asmenys turi teisę:
 - 28.1. verstis neprieštaraujančia parko tikslams ir uždaviniams veikla;
 - 28.2. išsinuomoti parko žemę, statinius, įrenginius ūkinei veiklai pirmumo teise;
 - 28.3. gauti kompensacijas už paskelbtų paminklų ekspozuojamų sodybų (pastatų), kuriose jie gyvena, priežiūrą bei apsaugą;
 - 28.4. gauti leidimus miško gėrybėms rinkti pirmumo teise.
 - 29. Juridiniai ir fiziniai asmenys, pažeidę Trakų parko nuostatus, traukiami atsakomybėn Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.
-

VIEŠVILĖS VALSTYBINIO REZERVATO NUOSTATAI

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Viešvilės valstybinis rezervatas (toliau vadinama – Viešvilės rezervatas) įsteigtas Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. balandžio 23 d. nutarimu Nr. I-1244 labai vertingai gamtiniu požiūriu natūraliai Viešvilės upės baseino ekosistemai išsaugoti.
2. Viešvilės rezervatas yra valstybinė organizacija, turinti mokslo įstaigos statusą ir pavaldi Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentui.
3. Viešvilės rezervatas savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija (Pagrindiniu Įstatymu), Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymu, kitais Lietuvos Respublikos įstatymais, normatyviniais aktais ir šiais nuostatais.
4. Visa Viešvilės rezervato teritorijos žemė yra išimtinė Lietuvos Respublikos valstybinė nuosavybė ir suteikta rezervatui nemokamai neterminuotam naudojimui. Ūkinė veikla rezervate draudžiama.
5. Viešvilės rezervatas finansuojamas iš Lietuvos valstybės biudžeto.
6. Viešvilės rezervatas yra juridinis asmuo, turi antspaudą su savo pavadinimu.
7. Aplink Viešvilės rezervato teritoriją yra nustatyto dydžio apsauginė zona, kurioje ūkinė veikla yra reguliuojama rezervato ekosistemai nuo neigiamo antropogeninės veiklos poveikio apsaugoti.

VIEŠVILĖS REZERVATO UŽDAVINIAI

8. Pagrindiniai Viešvilės rezervato uždaviniai yra šie:
 - 8.1. išsaugoti Viešvilės upės baseino, įskaitant aukštupyje esančius Artosios, Lūšnos, Gličio pelkynus ir juos supančias Karšuvos girias, miškus, ekosistemą;
 - 8.2. užtikrinti rezervato teritorijos apsaugą ir natūralią ekosistemos raidą;
 - 8.3. nuolat stebėti ir tirti rezervato teritoriją ir aplinkinius plotus;
 - 8.4. vykdyti ekologinį švietimą ir propaguoti gamtos apsaugos idėjas.

VIEŠVILĖS REZERVATO APSAUGOS REŽIMAS

9. Viešvilės rezervato teritorijoje draudžiama:
 - 9.1. keisti ir žaloti reljefo formas, vykdyti naudingųjų iškasenų paiešką ir eksploatavimą;
 - 9.2. statyti pastatus ir įrenginius, tiesti kelius, vamzdynus, elektros tiekimo linijas ir kitas komunikacijas, išskyrus statinius, reikalingus rezervato pagrindiniams uždaviniams vykdyti;
 - 9.3. naudoti trąšas, pesticidus ir kitus chemikalus, teršti orą, paviršinius ir gruntinius vandenis, dirvožemį;
 - 9.4. keisti hidrologinį režimą;
 - 9.5. uogauti, grybauti, žvejoti ir medžioti;
 - 9.6. veisti naujus augalus ir gyvūnus – keisti augalų ir gyvūnų bendrųjų struktūrą;
 - 9.7. rinkti medžiagą kolekcijoms bei kitiems tikslams, nesusijusiems su rezervato moksliniais tyrimais;
 - 9.8. lankytis rezervate be jo administracijos leidimo (be leidimo galima naudotis keliu, kertančiu Viešvilės upę), poilsiauti, kurti laužus, naikinti ir žaloti augalus ir gyvūnus;
 - 9.9. vykdyti kitokią veiklą, kuri gali kenkti rezervato (atskirų jo plotų) ekosistemos būklei.
10. Viešvilės valstybinio rezervato teritorijoje jo administracija gali:

- 10.1. statyti statinius bei įrengimus ir vykdyti priemones, reikalingas rezervato uždaviniams įgyvendinti;
- 10.2. vykdyti sanitarines priemones masiško medynų pažeidimo atveju;
- 10.3. vykdyti veterinarines priemones ypač pavojingų ligų ir epizootijų atvejais.
- 11. Viešvilės rezervato administracija privalo laikytis bendrųjų miško priešgaisrinių reikalavimų.
- 12. Viešvilės valstybinio rezervato apsauginėje zonoje draudžiama:
 - 12.1. eksploatuoti naudingąsias iškasenas;
 - 12.2. keisti hidrologinį režimą;
 - 12.3. sandėliuoti gamybines ir buitines atliekas, teršti aplinką;
 - 12.4. naudoti chemines medžiagas miškų ūkyje;
 - 12.5. vykdyti plynus kirtimus, sakinti mišką;
 - 12.6. medžioti, išskyrus kanopinius žvėris.
- 13. Su Viešvilės rezervato administracija turi būti derinama:
 - 13.1. Laukesos durpyno ir Laukesos gyvenvietės plėtojimo planai ir projektai;
 - 13.2. tvenkinio ant Viešvilės upės naudojimas;
 - 13.3. statybos ir komunikacijų tiesimas;
 - 13.4. miškotvarkos, žemėtvarkos, melioracijos projektai;
 - 13.5. kanopinių žvėrių medžioklė.
- 14. Juridiniai ir fiziniai asmenys, kalti dėl Viešvilės rezervato ir jo apsauginės zonos režimo pažeidimų, traukiami baudžiamojon ar administracinėn atsakomybėn Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

DARBO ORGANIZAVIMAS

- 15. Viešvilės rezervato valdymo struktūrą, etatus ir išlaidų sąmatą tvirtina Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentas.
- 16. Viešvilės rezervato veiklai vadovauja Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamento skiriamas direktorius.
- 17. Viešvilės rezervato valdymo struktūrą sudaro administracija su rezervato apsaugos, mokslo, ūkio padaliniais.
- 18. Viešvilės rezervato administracija rezervato apsaugai užtikrinti gali pasitelkti į pagalbą visuomenę.
- 19. Viešvilės rezervatas tiria rezervato teritorijos gamtą ir jame vykstančius procesus. Pagrindinės mokslinio tyrimo veiklos kryptys yra šios:
 - 19.1. floros ir faunos inventorizacija ir apskaita, būklės įvertinimas;
 - 19.2. Viešvilės baseino hidrologiniai stebėjimai;
 - 19.3. ekosistemų struktūros ir pokyčių tyrimai;
 - 19.4. aplinkinių teritorijų įtaka rezervato ekosistemai;
 - 19.5. monitoringo vykdymas.
- 20. Mokslinio tyrimo darbą Viešvilės rezervate dirba mokslo darbuotojai pagal Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamento tvirtinamus bei finansuojamus planus, o mokslinio tyrimo įstaigos ir aukštosios mokyklos – pagal sutartis (rezervato administracijai pateikiamas vienas mokslinių tyrimų ataskaitos egzempliorius).